

Friskvård & rehab

I Brukshundens artikelserie om friskvård och rehab har turen nu kommit till kiropraktorn. Här möter vi Eva Solstrand som har klinik i Haninge strax söder om Stockholm samt är verksam vid rehabkliniken på AniCura Norsholm. Eva är legitimerad kiropraktor för människor med specialistutbildning på häst och hund vid International Academy of Veterinary Chiropractic i Tyskland.

TEXT & FOTO: ANNA PERSSON

KIROPRAKTOR

- med sinne för rörelse och funktion

Ordet kiropraktik kommer från grekiskan och kan översättas till "behandla med händerna". Genom att studera patientens rörelser och med händerna undersöka leder och muskler kan kiropraktorn diagnostisera spänningar, ändrade rörelsemönster och eventuella skador.

RÖRELSENS KVALITET

Eva Solstrand berättar att syftet med kiropraktisk behandling är att återskapa normala rörelsemönster och optimera hundens funktion:

– För mig som kiropraktor är hundens funktion central. Individens rörelseprogram utgår från det centrala nervsystemet och funktionen styrs av hur väl samspelet mellan kroppens rörelseorgan och nervsystemet fungerar. Av olika anledningar, exempelvis smärta, skada eller degenerativa förändringar kan tidigare väl fungerande rörelseprogram förändras eller kompenseras med andra rörelser. Mitt mål med behandlingen är att skapa möjligheter för hunden att återgå till så bra rörelseförmåga som möjligt utifrån rådande förutsättningar.

Att en hund kan göra en rörelse, är inte detsamma som att den gör rörelsen på rätt sätt, förklarar Eva. Som kiropraktor tittar hon inte bara på *att* hunden kan gå med god kraft utan även – och viktigare – att bedöma *hur* den går. Rörelsens kvalitet är central och Eva förklarar vidare:

– Vid en gånganalys kan man exempelvis se att hunden inte klarar att sträcka ut höften de sista graderna av bakbenets påskjutsrörelse och istället kompenserar med en överdriven sidopendelrörelse i ländryggen. Hunden tar sig fram snabbt och tillsynes med god kraft, men detta kompensatoriska rörelsemönster är förödande på sikt. När ländryggen överbelastas kan hunden få besvär med muskler och leder i ryggen och i fram- och bakben. Vid undersökning av dessa hundar hittar man ofta överaktiva ryggräcker- och höftböjarmuskler samt ser att hunden inte använder höftsträckarmuskulerna och de djupa bälmuskulerna tillräckligt. På sikt leder dessa kompensatoriska rörelser ofta till besvär som muskelkramp, smärta, in-

Eva Solstrand är legitimerad kiropraktor med specialistutbildning på hund och häst.

flammation och degenerativa förändringar på leder och mjukdelsstrukturer i exempelvis rygg, fram- och bakben.

Eva betonar betydelsen av att kunna skilja på orsak och symtom.

– I det nyss beskrivna exemplet är det inte ryggen och höftböjarmuskulerna som vi ska behandla i första hand, eftersom dessa är symtom. Vi måste hitta orsaken, som här kan vara till exempel begränsad rörlighet i sträckrörelsen i höften och försenad eller nedsatt aktivering av höftsträckarmuskler och de djupa bälmuskulerna. Det gäller att hitta orsaken som skapar det felaktiga rörelsemönstret och därefter lägga fokus i behandlingsplanen på att behandla denna.

– Viktigt är också att vi löpande utvärderar resultatet av behandling och rehab. Vi måste vara modiga nog att våga ifrågasätta vår plan; har behandling och rehab gett den förbättring av rörelsens kvalitet som vi önskade eller behöver vi göra ett omtag och kanske remittera hunden till annan vårdgivare?

FÖRSTA BESÖKET

Ett besök på Evas klinik börjar med en grundlig utredning.

– När en ny hund kommer till mig så är alltid första steget att lyssna på hundägarens berättelse om vad denna sett hos hunden, tidigare skador och utredningar samt annat som kan vara betydelsefullt att veta. Varje hund är ett blankt blad och det är viktigt att inte ha några förutfattade meningar. Sedan gör jag en gånganalys och en stabilitetsanalys, för att slutligen känna igenom muskler och leder. Först därefter gör jag bedömningen om det här är en patient jag ska behandla själv eller om den bör remitteras vidare till veterinär, sjukgymnast eller annan vårdgivare. Hundar ska alltid utredas av veterinär vid rörelsestörningar av allvarligare slag, neurologiska skador eller vid misstanke om fraktur eller sjukdomar i inre organ.

BEHANDLING

Om den sammanlagda bedömningen tyder på att det är en led eller muskel som orsakar problemet så behandlas området med kiropraktiska behandlingsmetoder. Vid ledmobilisering behandlas en rörelseinskränkt (låst) led med händerna, med ett snabbt, lätt tryck i en specifik riktning. Ledmobiliseringen ökar impulsflödet från ett ledområde till det centrala nervsystemet, vilket skapar förutsättningar för att återskapa hundens normala rörelsemönster. Behandlingen kompletteras ofta med stabilitetsövningar för att ytterligare förbättra hundens rörelsefunktion.

När Eva beskriver sitt arbete låter det som ett riktigt detektivjobb:

– Frågan är varför ledområdet inte fungerar eller varför det blir en överbelastning av en muskel eller sena. Om det finns ett område med ledrörelseinskränkningar så är det vanligt med ett felaktigt eller försämrat signalflöde från detta område, vilket kan göra att en muskel som till exempel ska jobba med stabiliteten slutar att göra sitt jobb. Då kan en annan muskel tvingas ta över och jag brukar göra liknelsen att det är som om du själv skulle sköta två arbeten eftersom din kollega har tagit semester – du klarar det en tid men blir sedan överansträngd. Om terapeuten då börjar massera den dubbeljobbade muskeln så släpper man kanske på ett försvar som hunden behöver för att orka hålla ihop och har då stoppat kroppens enda strategi att hantera problemet, eftersom den bakomliggande orsaken inte har behandlats.

Vid gånganalysen studeras hundens rörelsemönster och rörelsernas kvalitet.

Genom att låta hunden stå på ett sviktande underlag kan Eva se om den belastar jämnt på alla fyra benen.

NÄR SKA MAN GÅ TILL EN KIROPRAKTOR?

En kiropraktor utreder och behandlar skador och rörelsestörningar, men arbetar även med hälsokontroller, friskvård och rehab. Ju tidigare man kommer desto bättre förutsättningar.

Eva berättar att smärta ofta kommer sist i förloppet när det gäller besvär från rörelseapparaten och det kan gå en relativt lång tid innan det syns att hunden har ont. Ibland märks en viss stelhet, men ingen smärtyttring. Om en kiropraktor hade fått träffa hunden innan smärta hade uppstått, så hade man kunnat verka för att förebygga dessa besvär.

Den vanligaste patienten är en sporthund eller annan form av arbetande hund. De har ofta uppmärksamma ägare som tidigt anar att något är fel och söker hjälp. Ofta handlar det om bakben eller ländryggssmärta som gör det svårt att skjuta på med bakbenen och att hoppa upp, samt hältor av olika slag. Ibland kommer hundar via remiss från veterinärer och sjukgymnaster.

Eva betonar än en gång vikten av samarbete över yrkesgränser:

– Det är viktigt att hunden kommer till rätt terapeut och med ett ökat samarbete och bättre nätverkande mellan olika yrkesgrupper inom hund och hälsa skulle vi kunna förbättra vården och rehabiliteringen av våra fyrbenta vänner samt även öka patientsäkerheten. Att förbättra hundars hälsa är vårt gemensamma mål och ett ökat samarbete skulle kunna ge ett ännu bättre omhändertagande där var och en bidrar med sin del. Drömmen vore ett centrum där ett flertal discipliner inom hund och hälsa finns representerade!

HUR BLIR MAN KIROPRAKTOR

Utbildningen sker vid Skandinaviska kiropraktorhögskolan och är en femårig heltidsutbildning. Ämnen som studeras är bland annat anatomi, fysiologi, ortopedi, neurologi, differentialdiagnostik och idrottsmedicin. Efter genomförd utbildning och praktiktjänstgöring kan kiropraktorn erhålla legitimation från Socialstyrelsen.

Legitimerade kiropraktorer som vill arbeta med djur får gå sin specialistutbildning inom djurkiropraktik utomlands, då det saknas utbildning i Sverige. Dessa utbildningar finns bland annat i Tyskland, England och USA, och är öppna endast för legitimerade veterinärer och kiropraktorer. Det finns idag endast ett fåtal kiropraktorer och veterinärer i Sverige som har vidareutbildat sig till hund- och hästkiropraktorer. ■

- Under intervjun med Eva Solstrand betonar hon flera gånger vikten av samarbete mellan olika yrkesgrupper inom hund och hälsa, och självtar hon chansen till samverkan så ofta hon kan. Efter Brukshundens besök har hon en träff med några andra hundterapeuter som samlats på Evas klinik för att göra gemensamma bedömningar av ett antal hundar och lära av varandra.

TEXT & FOTO: ANNA PERSSON

Redaktions-
hunden Mulle
agerar försöks-
hund och blir
kontrollerad av
Ove Lind.

SAMVERKAN

skapar mervärde

En av terapeuterna är Ove Lind, legitimerad kiropraktor vid Jernvallens Multicenter i Sandviken. Efter att ha varit verksam i 20 år på humansidan fick han en förfrågan om en patient på fyra ben och tyckte att det var intressant. Det gav mersmak och idag tar Ove även emot hundar på sin klinik.

– Jag har fortfarande flest tvåbenta patienter, men tycker att hundar är en ny och spännande utmaning.

Ove berättar att han blev förvånad över att det han har fått lära sig på humansidan även fungerar så bra på hund. Eva Solstrand håller med och förklarar att även fast det finns olikheter så finns det också mycket som är gemensamt mellan djur och människa, till exempel hur nervsystemet fungerar och hur vi bygger upp vår kroppskontroll.

HUNDAR MED BETEENDEPROBLEM

Anna Sävelin är instruktör och problemhundsutredare på Annas Hundskola i Gävle. Hon insåg betydelsen av samarbete mellan olika kompetenser när hon fick problem med sin egen hund efter en tidig korsbandsskada.

– Lee skadades i ung ålder och drogs sedan många år med felbelastningar och ständig smärta. Efter att ha ”provat allt” beslutade jag att hon skulle få somna in, men då fick jag höra talas om Ove och fast jag inte hade några större förhoppningar så tänkte jag att vi skulle göra ett sista försök.

– Resultatet var fantastiskt! Han fick henne att ta i med höger bakben som hon inte hade velat använda ordentligt sedan operationen. Blicken blev helt annorlunda, ja hela hennes beteende förändrades, hon blev glad och pigg och sedan dess mår hon bra. Det är tre år sedan och jag är fortfarande förvånad över förändringen. Det här är en erfarenhet som jag har med mig när jag träffar hundar med beteendeförändringar. Flera av dem har kunnat få hjälp via kiropraktisk behandling och

egentligen är det inte så konstigt. Aggressivitet kan böttna i smärta och kommer man till rätta med den så kan problemet försvinna eller så finns förutsättningarna att ta itu med det när hunden inte längre har ont.

SE BORTOM SMÄRTAN OCH ERBJUDA FUNGERANDE ALTERNATIV

Det är intressant att se på när Eva och hennes kollegor går igenom dagens hundar. Flera dras med diffusa symtom där slättröntgen inte gett någon ledtråd. Eva berättar att de börjar med att försöka utreda var problemet ligger. Därefter testar de några övningar i syfte att erhålla en funktionell respons. Genom att utvärdera responsen hittas rätt övning för att träna den aktuella kroppsdelens funktioner normalt igen.

En border collie med långvariga problem i vänster bakben får prova några övningar och när hunden plötsligt uppnår full rörlighet i bakbenet kan problemet identifieras till höger bog. En tacksam hundägare får med sig ett antal övningar för att lära hunden att belasta bogen korrekt.

För en ovan betraktare ser det ut som mirakel, men både Eva och Ove betonar att det varken handlar om mirakel eller hokus-pokus utan om slutledningsförmåga i kombination med god kännedom om hundars funktionella rörelser. Ove förklarar:

– Egentligen är det rätt enkelt. Förändras en funktion i kroppen så är det hjärnans strategi för rörelse som förändras, inte musklerna. Tyvärr är många terapeuter mer inriktade på att behandla smärta än att förstå kroppens funktioner och hur dessa samverkar. Men det går inte att felsöka en person som lider av akut ryggskott eftersom smärtan tar överhanden och det är samma sak med hundar. Vi måste se bortom smärtan och försöka komma åt felaktiga rörelser eller problembeteendet genom att erbjuda alternativ som fungerar. ■